

FÓRUM

MÓDSZEREK A TALÁL MÁNYOK OLTALMÁBA ÜTKÖZŐ TERMÉKEK GYÁRTÁSA ÉS FORGALMAZÁSA MIATT INDÍTOTT BITORLÁSI PEREK ELKERÜLÉSÉRE, A LEHETSÉGES ELLENLÉPÉSEK

Kimutatható, hogy Magyarországon jelentős az innovatív szellemi kapacitás, amely sok, világviszonylatban jelentős találmányban nyilvánul meg. Vannak ún. korszakalkotó jelentőségű találmányok, de még több, a jelenleg ismert megoldásokhoz képest kisebb lépést jelentő találmány is, amelyek azonban nagy sorozatban gyártva jelentős előnyt jelenthetnek a feltalálónak, illetve a bejelentőnek.

Elmondhatjuk, hogy a magyar feltalálók vagy bejelentők többsége nem bővelkedik anyagiakban, így találmánya külföldi szabadalmaztatására nincs pénz, tehát kénytelen beérni a magyarországi bejelentéssel.

Itt kell megjegyezni, hogy létezett korábban egy külföldi szabadalmaztatást segítő, az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság (OMFB) égisze alatt, annak költségén, a Magyar Szabadalmi Hivatalnál működő ún. Pályázati Titkárság, ehhez lehetett folyamodni a külföldi szabadalmaztatást megfinanszírozó támogatásért. A titkárság a szabadalmazhatóságot a hivatal szakértőivel előzetesen megvizsgáltatta, és ha a találmány oltalomszerzésre érdemesnek bizonyult, akkor – viszonylag gyorsan – a külföldi szabadalmaztatás költségeit megelőlegezte.

Most is van pályázati lehetőség a találmányok támogatására, azonban ez csak időszakosan áll fenn. A szabályszerű pályázat megírása jelentős költséggel jár, amit a feltalálók rendszerint nem tudnak előteremteni, vagy ha sikerdíjas pályázatíró segítségét veszik igénybe, az ő díjuk hiányzik az igényelhető fejlesztési költségekből.

Mindebből következik, hogy egyre több az olyan találmány, amely – bár érdemes volna akár számos más országban való oltalom megszerzésére is – csak Magyarországon kap szabadalmi vagy mintaoltalmi védeltséget.

Nagyobb, tőkeerős külföldi cégek külön részleget működtetnek az ilyen találmányok figyelésére, és ha a megoldás arra érdemes és nem áll az adott országban oltalom alatt, a találmányt gyártani kezdik és forgalmazzák.

Előfordul, hogy a nagy sorozatban gyártott termék Magyarországra is bekerül. Ilyenkor a szabadalmi vagy mintaoltalmi jogot szerzett hazai cég vagy magánszemély a gyártó, illetve a forgalmazó ellen megpróbálhatja jogát *bitorlási per indításával* érvényesíteni, és legalább a magyarországi forgalmazás után járó jogdíjat behajtani.

Elsősorban ilyen esetekre gondolunk a bitorlási per elkerülésére szolgáló, gyakorlatban már ismertté vált módszerek ismertetésekor.

A bitorlási perrel megtámadott, rendszerint tőkeerős cég, a legtöbb esetben *megsemmisítési eljárást kezdeményez* a szabadalom vagy mintaoltalom ellen, ezzel ugyanis – az érvényben lévő törvények értelmében – a bitorlási pert felfüggesztetheti.

Annak, hogy a bitorlással megtámadott fél rosszhiszeműen jár el, vannak jelei, pl. hogy *a cégnek a gyártott megoldásra nincs szabadalma*, jöllehet az adott területen egyébként olykor több száz bejegyzett szabadalommal is rendelkezik. Jellemző, hogy legfeljebb egy prospektust készített, és abban hirdeti „új” termékét.

A megsemmisítési eljárás pedig az eddig megismert gyakorlat szerint akár több tíz évig, sőt a jelenlegi törvények értelmében akár a végtelenségig is elhúzható. Nem kell mást tenni, mint egy ilyen ügyekben nagy gyakorlattal rendelkező, jó nevű képviselői iroda segítségét igénybe venni.

Az időhúzás mint módszer

Az első lépés a megsemmisítési eljárás megindítása a Magyar Szabadalmi Hivatalnál.

A megtámadott használati minta vagy szabadalom ellen a kérelmező igyekszik minél több iratot felhozni, amelyek a lehető legtöbb nyelven íródtak, valamint az oltalom megtámadására alkalmas lehető legtöbb okot megjelölni. Ezzel jó nagy zavart lehet okozni már az előkészítési fázisban is. Az oltalommal rendelkező jogosult ilyenkor kénytelen szabadalmi ügyvivőhöz vagy ügyvédhez folyamodni, hogy az igazát megvédje. Gyakori eset, hogy a felkért ügyvivőnek is gondot okoz egy-egy nyelv, ezért bekéri a benyújtott iratok fordítását. Ez akár több hónapot is igénybe vehet, és jelentős költséggel jár a jogosult számára.

Minél bonyolultabb, zavarosabb az ügy, annál magasabb a jogosult által felkért szakértő díjazása, ezt a jogosultnak az ügy jogerős befejezéséig meg kell előlegezni.

Bár a jogosult érdekelt az ügy minél gyorsabb lezárásában, rendszerint nem tudja megfizetni a gyorsított eljárás lefolytatására előírt, jelenleg 128 000 Ft díjat. Így tehát marad a normál eljárás, amelynek keretében a kérelmező hosszú határidőket, olykor határidő-hosszabbítást is kaphat. Etlhet így akár egy-két év is, mire az első tárgyalást kitűzik.

A tárgyalás eredménye többesélyes: lehet, hogy a kérelmet elutasítják, lehet, hogy a kérelemnek részlegesen helyt adnak és az oltalmi kört korlátozzák, de előfordulhat olyan döntés is, hogy az oltalmat teljes terjedelmében megsemmisítik.

Ha a kérelemnek részlegesen helyt adnak, és az oltalmi kört korlátozzák, a költségek megoszlanak a kérelmező és a jogosult között. Ilyenkor szembesül a jogosult először a drágán dolgozó, neves iroda költségkalkulációjával, amely akár 30-35 000 Ft/óra munkadíjjal egy-egy esetben akár a 7-800 000 Ft is lehet a fordítási költségeken felül, ami szintén elérheti az 5-600 000 Ft-ot. Így az összköltség elérheti a 1,5 millió forintot is.

Ha a kérelmet elutasítják, a költségek a kérelmezőt terhelik (ez egy tőkeerős cégnek nem jelent gondot, és különben is eltörpül az esetlegesen a bitorlásért fizetendő összeg mellett).

Már az első tárgyalás előkészítésénél a kérelmező igyekszik a felhozott anyagokat minél nagyobb mértékben egymással kombinálni, és azt állítani, hogy a találmány kidolgozása ezek alapján a feltalálótól nem igényelt egyszerű összegzésnél többet, azaz a megoldás feltalálói lépés, illetve feltalálói tevékenység hiányában nem lett volna oltalmazható, így azt meg kell semmisíteni.

Bár a találmányok elbírálásánál régóta elfogadott az a gyakorlat, hogy ha a találmányt csak három vagy annál több dokumentumból lehet „összerakni”, akkor az oltalom megadható, a jelenlegi törvények nem szabnak annak gátat, hogy a megsemmisítési eljárás során a kérelmező hány dokumentumot hozhat fel, így a szándékos zavarkeltésnek jelenleg nincs semmi akadálya.

Ha a kérelmet elutasítják, a kérelmező természetesen a *hivatal határozatának megváltoztatását kéri a Fővárosi Bíróságtól.*

A bíróság csak az iratok áttanulmányozása és a jogosult újbóli, immáron a megváltoztatási kérelemre történő megnyilatkoztatása és az erre adott kérelmezői válasz beérkezése után tűzi ki az első tárgyalást. Ez olykor egy-két évet is igénybe vehet.

Sajnos az is előfordulhat, hogy az ügyet a bíróság a hivatal által elkövetett hiba vagy egyszerűen eltérő törvényértelmezés miatt visszautalja új eljárás lefolytatására. Ebben az esetben az egész procedúra kezdődik előlről.

Ha a bíróság érdemben dönt, és, mondjuk, a kérelmet elutasítja, a kérelmező a Fővárosi Ítéltáblához fordulhat, ami természetesen újabb jelentős időt igényel. Itt jogerős döntés születik, de volt már olyan ügy is, amelynél a kérelmező törvényességi felülvizsgálatra a Legfelsőbb Bírósághoz is folyamodott. *Előfordulhat sajnos, hogy ez az eljárás 10-12 évig is eltart, és sajnos ezzel a történetnek nincs vége.*

Ha a jogosult eddig győzte pénzügyi forrásokkal és energiával, akkor a jelenlegi törvények értelmében nincs akadálya egy teljesen új megsemmisítési eljárás kezdeményezésének, amely alapján újra felfüggesztik a bitorlási pert. Az új eljáráshoz elegendő egy-két, de akár ismét számos új dokumentum felhozása és minden kezdődhet előlről.

A kérelmező megteheti, hogy az összes, az első eljárásban érintett dokumentumot ismét felhossa, és azt állítja, hogy azok az új dokumentumokkal kombinálva most már tényleg megkérdőjelezi az oltalom megadásának jogosságát. Így aztán előfordulhat, hogy egy egyszerű, néhány szerkezeti elemből álló megoldásra 20-nál több dokumentumot jelöl meg a kérelmező, ami nyilvánvaló képtelenség. Természetesen a kérelmező gyakran hivatkozik a közérdekre.

Ismert olyan ügy, amelyben a jogosult, hivatkozva a nyilvánvaló joggal való visszaélésre, kérte a bitorlási per lefolytatását, de kérelmét a Fővárosi Ítéltáblánál elutasították.

A fentiek illusztrálják, hogy egy-egy bitorlási per szinte bármeddig elhúzható.

És most nézzünk egy másik lehetőséget!

A „jóhiszemű” kérdező módszere

Aki a jogosult engedélye nélkül gyártani kíván valamilyen terméket, és *ellene még nem indítottak bitorlási pert*, a Magyar Szabadalmi Hivatalnál indíthat úgynevezett „nemleges eljárást”, *aminek keretében megkérdezi a kérelmező, hogy talán csak nem ez, az általa „gyártani, vagy forgalmazni kívánt” termék ütközik a megjelölt szabadalmi vagy mintaoltalomba?*

Ha a kérelemnek helyt adnak, azt jelenti, hogy az általa leírt megoldás nem ütközik a megjelölt szabadalmi vagy mintaoltalomba, és ebben az esetben a *törvény értelmében ellene nem indítható bitorlási per*.

Ilyenkor a jogosultnak nagyon résen kell lennie, mert előfordulhat, hogy a megadott, ún. „gyártani kívánt” megoldás már egy létező, gyártott és forgalmazott termék, csak az ő figyelmét kerülte el (esetleg a már említett okoknál fogva eddig csak külföldön került forgalomba).

Gyakori eset, hogy a kérelmező az oltalmazott megoldás egyik, több jelentéssel, tartalommal bíró jellemzőjét változtatja meg csupán, és állítja, hogy az ő megoldása ilyen, és ezért más. Ilyenkor a jogosultnak célszerű beszerezni a kérdéses terméket, és alaposan megvizsgálni vagy megvizsgáltatni, hogy valóban eltérő megoldásról van-e szó. Ez az eljárás sokszor igen költséges vizsgálatokat is igényelhet.

Ha így a jogosult bizonyítani tudja, hogy a „gyártani kívánt” termék az ő találmányába ütközik, akkor következhet, és minden bizonnyal következik is a fentiekben ismertetett végtelen eljárás. Ha nem sikerül az egyezést bizonyítani, akkor a kérelmező (gyártó) eleve mentesül a bitorlási perrel való fenyegetettség alól.

Milyen tanulság vonható le mindebből?

Ha a szakma ez ellen a „törvényes”, de lehetséges időhúzás ellen nem tud határozottan fellépni, akkor a szabadalmi vagy használatiminta-oltalmi jog megszerzése értelmét veszti, és a jelentős anyagi háttérrel rendelkezők erkölcsileg nem alátámasztható előnyhöz jutnak.

Kérdések

1. Van-e értelme szabadalmi vagy mintaoltalmi jogot szerezni, ha a jog belátható időn belül, jelentős anyagi áldozatok árán sem érvényesíthető?
2. Hogyan lehet az eljárás idejét lerövidíteni?
3. Hogyan lehet a törvény egyéni értelmezésének lehetőségét kiszűrni?
4. Hogyan lehet kizárni, hogy a kérelmező megszámlálhatatlanul sok dokumentumot hozzon fel a feltalálói lépés hiányának alátámasztására, csupán zavarkeltés céljából?
5. Hogyan lehet megakadályozni, hogy újabb és újabb eljárás kezdeményezésével a bitorlással megvádolt fél az időt a végtelenségig húzza?

Lehetséges válaszok, ellenlépések

Az *első kérdésre* a fentiek tükrében és a jelenleg érvényben lévő törvények alapján egyetlen értelmes válasz adható: nem érdemes oltalmat szerezni, mert előfordulhat, hogy a jog egy kitartó, tőkeerős ellenféllel szemben belátható időn belül nem érvényesíthető.

Ez a válasz a szakma számára természetesen elfogadhatatlan, tehát ki kell találni valamit, hogy a joggal való nyilvánvaló visszaélést, időhúzást megakadályozzuk, azaz: hogyan lehet az eljárás idejét lerövidíteni?

Ennek talán a legnehezebb, de mégis a legcélravezetőbb módja volna, ha *a fellebbviteli fórum a Magyar Szabadalmi Hivatal keretein belül, annak vezetése alatt, de egy független fellebbviteli testületnél volna*, melynek döntéseiben a szakma nagy gyakorlattal rendelkező szakemberei vennének részt. Hasonlóan a német hivatalnál működő *Bundespatentgericht*hez, amelynek testületébe legalább 15-20 év gyakorlattal rendelkező, kiváló minőségű elbírálók pályázhatnak, így biztosítva a megfelelő magas színvonalat. Ezzel a megoldással a *harmadik kérdésben* megfogalmazott, „hogyan lehet a törvény egyéni értelmezésének lehetőségét kiszűrni?” kérdésre is választ adnánk, hiszen a hivatal legtapasztaltabb szakembereitől, akik napi rutinjuk során az iparjogvédelem aktuális kérdéseivel szembesülnek, és megfelelő, magas szintű irányítás alatt állnak, sőt olykor részt vesznek a jogalkotásban is, elvárható, hogy egységes törvényértelmezést kövessenek.

Addig is, amíg a független fellebbviteli testület felállításának és a Fővárosi Bíróság helyébe léptetésének lehetősége törvényi úton létrejön, csupán belső szervezeti intézkedéssel megoldható lenne, hogy a hivatalon belül *az összes megsemmisítési, nemleges eljárást egy ilyen független testület készítse elő és tárgyalja*. Ez a szervezeti változtatás, *tekintettel arra, hogy a jogalkotás is a hivatalnál történik, megoldaná az egységes joggyakorlat kialakítását is*, és így elzárná a lehetőséget az elől, hogy a Fővárosi Bíróság az ügyet jogszabálysértés címén a hivatalhoz visszautalja. Egyúttal jó próbája volna a később felállítandó független fellebbviteli testületnek is.

Ez a szervezeti átalakítás le is rövidíthetné az elbírálást, hiszen mód és lehetőség volna az ügyek számának megfelelő számú szakember bevonásával egy-egy ügy kívánatos, rövid határidő alatti előkészítésére és tárgyalására, és így kiküszöbölhető lenne a Fővárosi Bíróságon szakemberhiány miatt tapasztalható ügylórdás.

Időtakarékos volna, és a kisebb tőkével rendelkező jogosultaknak megoldást jelentene, ha a hivatal a törvényi lehetőségként felkínált *gyorsított eljárást* (melynek díja jelenleg 128 000 Ft) *díjmentesen folytatná le*, amennyiben a jogosult igazolja, hogy a szabadalom bitorlása miatt pert indított. A megsemmisítési kérelem elutasítása esetén a díj megfizetésére a kérelmezőt kellene kötelezni, sikeres megsemmisítés esetén pedig a hivatal a díjat elengedné. Erre az szolgáltatna erkölcsi alapot, hogy a régi szabadalmi törvény szerint ilyen esetekben a hivatalnak eddig is kötelessége volt a jogosult érdekében a határidő-hosszabbítások megtagadása, illetve rövid határidő engedélyezése.

A negyedik kérdés vizsgálatánál alapul kell venni azt a már említett, a szabadalmaknál alkalmazott elbírálói gyakorlatot, hogy a *feltalálói tevékenység* hiánya *két vagy maximum három anyag* alapján állapítható meg, és egy megsemmisítési kérelemben sem szabadna ennél több dokumentumot felhozni. Dr. Markó József szabadalmi ügyvivő, ismert iparjogvédelmi oktató A „feltalálói lépés” követelménye a használatiminta-oltalmi jogban címmel elemző cikket jelentetett meg az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemlében,¹ melyben részletesen kifejti ennek jogi alapjait.

Olyan törvénymódosítást kellene eszközölni, hogy ha a kérelmező ennél több anyagot hoz fel, és felhívásra sem tudja csökkenteni a dokumentumok számát, akkor a kérelmet tárgyalás és jogosulti nyilatkozat nélkül, a törvény erejénél fogva el kellene utasítani. És ez a döntés jogerős volna.

A dokumentumok csökkentett számával tiszta alapok lennének teremthetők, és az eljáró tanács is gyors döntésre tudna jutni. Persze ez a korlátozás azt is jelentheti, hogy ha több anyagot zárunk ki az eljárásból, több új eljárás kezdeményezhető később.

Megfontolandó az *ötödikként megfogalmazott kérdés* is, hogy miként lehet az újabb és újabb eljárások kezdeményezését megakadályozni, vagy miként lehetne ezeket gyorsan lezárni?

Az új kérelmek indítását *nem lehet megakadályozni*, mert az sem szenvedhet hátrányt, akit nem megfelelő jogalapon támadtak meg, illetve vádoltak meg bitorlással. Azonban a második és a további eljárások gyorsabb lezárására mód lenne.

Megoldás akkor kínálkozna, ha már létezne a hivatalnál működő fellebbviteli tanács, és a második vagy további új eljárásra egyből ez előtt kerülne sor, amely az első eljárás áttekintése után korrekt döntést tudna hozni, és döntése ellen csak az Ítéltáblánál lehetne eljárni.

A fentiek alapján leszögezhető, hogy szükség lenne a szabadalmi vagy mintaoltalom létét megkérdőjelező törvényes időhúzást, zavarkeltést megakadályozó lépések kezdeményezésére *az oltalommal megszerzett jog védelme érdekében.*

Hergár Jenő
szabadalmi ügyvivő

¹ 2. (112.) évf. 4. sz., 2007. augusztus, p. 12–42.